

AUO Pedagogiskt arbete, Läraren och lärarens
arbete: verksamhetsförlagd utbildning, 7.5 hp

Studiehandledning

Kurskod 9PAAV1

Vårterminen 2021

Vecka 3–14, halvfart

Kursansvarig: Camilla Sandström Prytz

Examinator: Tobias Jansson

Kursmentor: Åsa Howchin Wallén

AUO Pedagogiskt arbete, Läraren och lärarens arbete: verksamhetsförlagd utbildning, 7.5 hp

Syftet med studiehandledningen är att underlätta studierna genom att tydliggöra kursens syften, mål och upplägg. Förutom information om kursens innehåll, litteratur och kursuppgifter omfattar studiehandledningen även information om examination och kursens bedömningsgrunder.

Kursintroduktion och **VFU-seminarier** sker via **Teams**. Du når Teams via ditt kursrum på Lisam. För tider för kursintroduktion och VFU-seminarium, se TimeEdit. Du måste söka på 9AVFU3 eller 9AVFU8 för att hitta ditt schema eller information om kursen då du samläser med dem. Du når Teams visa Lisam eller på följande länk:

<https://teams.microsoft.com/l/channel/19%3avucyZI9kVZL0nq8xQko1IWx8b4HGRuO5KLHP0le7e3E1%40thread.tacv2/Allm%25C3%25A4nt?groupId=5d54f6c5-9313-4728-b415-cba5d9a8a06b&tenantId=913f18ec-7f26-4c5f-a816-784fe9a58edd>

Testa att komma in i Teams **i god tid** innan kursintroduktionen då du kan behöva begära åtkomst till teamet.

Var noga med att ta reda på vad som gäller på din skola angående Corona. Håll dig också uppdaterad på vår hemsida vad som gäller angående din VFU:

<https://liu.se/artikel/coronavirus-och-vfu-pa-lararprogrammen>

Hör av dig om du undrar över något!

Lycka till med studierna!

Camilla Sandström Prytz, kursansvarig

Tobias Jansson, examinator

Åsa Howchin Wallén, kursmentor

Kontaktuppgifter

Postadress till kursansvarig

Institutionen för beteendevetenskap och lärande

Camilla Sandström Prytz

Linköpings universitet

581 83 LINKÖPING

Kursansvarig Camilla Sandström Prytz, camilla.prytz@liu.se 013-28 17 31

Examinator Tobias Jansson tobias.jansson@liu.se

Kursmentor Åsa Howchin Wallén, asa.howchin-wallen@liu.se

VFU-koordinator Madelene Liljegren, madelene.liljegren@liu.se 013-28 19 26

Kursadministratör Elisabeth Augustsson, elisabeth.augustsson@liu.se 013-28 20 31

Innehåll

AUO Pedagogiskt arbete, Läraren och lärarens arbete: verksamhetsförlagd utbildning, 7.5 hp	1
AUO Pedagogiskt arbete, Läraren och lärarens arbete: verksamhetsförlagd utbildning, 7.5 hp	2
Kontaktuppgifter	2
Innehåll	3
AUO Pedagogiskt arbete, Läraren och lärarens arbete: verksamhetsförlagd utbildning, 7.5 hp	4
Lärandemål Efter avslutad kurs skall studenten kunna:	4
VFU-kursens innehåll	4
Genomförande och planering av VFU-kurserna	5
VFU avstämning	6
VFU-besök	6
Rutin för besök:	6
Kursuppgift och dess relevans	7
Anvisningar och genomförande av kursuppgift	8
Arbetsgång	8
Förslag på litteratur kursuppgift	9
Litteratur från Uk5 (Finns som pdf – filer, Lisam)	10
VFU-seminarium	10
Att ta med till VFU – seminariet	10
Att lämna in på Lisam en dag innan seminariet	10
Bedömning, examination och betygsättning	10
Bedömning av den skriftliga inlämningsuppgiften SRE1, 1hp	11
Bedömning av didaktiska och sociala lärarförmågor	11
Policy rörande fusk och plagiat	12
Vad händer vid fusk?	13
Utvärdering	13
Om problem uppstår	13
Länkar gällande VFU	14
Referenslitteratur (Allmäntdidaktisk)	14
Referenser	14
Bilaga 1 – Disposition av tid	15
Bilaga 2 – Auskultationer	16
Bilaga 3 – Underlag vid VFU-besöket	17

AUO Pedagogiskt arbete, Läraren och lärarens arbete: verksamhetsförlagd utbildning, 7.5 hp

Ämneslärarprogrammet innehåller förutom de teoretiska kurserna också verksamhetsförlagda kurser. I dessa kurser utforskar studenten verksamheten ur olika perspektiv samt deltar i och ansvarar för att planera, genomföra, leda, följa upp och utveckla sin undervisning. Genom att delta i lärares vardagsarbete ges studenten möjlighet att utveckla sin undervisningsförmåga och att få insikt i yrkespraktikens olika krav. Med utgångspunkt i egen och auskulerad undervisning reflekterar studenten över sina erfarenheter i relation till lärarprofessionen.

Kursen är verksamhetsförlagd och består av praktisk tillämpning av olika läraryrkesförmågor. Med handledarens stöd utvecklar studenten sitt ledarskap och sin didaktiska förmåga genom att ta ett helhetsansvar för planering, genomförande och uppföljning av undervisning i aktuella ämnen. I detta ingår att planera för, genomföra och dokumentera kunskapsbedömning samt att återkoppla bedömningen till eleven. I den praktiska tillämpningen ingår också att kunna identifiera och hantera elevers skilda förutsättningar både i undervisningssituationen och i relation till skolverksamheten i övrigt. I kursen utvecklar studenten sin förmåga att använda digitala resurser i undervisningen.

Genom att reflektera över och delta i läraryrkets samtliga delar utvecklar den studerande kommunikativ kompetens, förmåga till social interaktion med olika aktörer och ett yrkesetiskt och didaktiskt förhållningssätt. I kursen diskuteras erfarenhetsbaserade sociala och didaktiska dilemman.

Lärandemål

Efter avslutad kurs skall studenten kunna:

- i praktiken ta helhetsansvar för integrering av läraryrkets didaktiska, sociala och etiska dimensioner
- använda inslag från teoretiska modeller om lärares ledarskap i undervisningspraktiken
- visa ett utvecklat ledarskap i förhållande till elevers lärande
- konstruktivt hantera konflikter, mobbning och yrkesetiska dilemman
- utifrån teoretiska utgångspunkter och utifrån gällande styrdokument självständigt planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och annan pedagogisk verksamhet
- bedöma/betygsätta elevers prestationer

VFU-kursens innehåll

VFU -kursen omfattar heltid under 200 timmar fördelade på fem sammanhängande veckor och består av följande moment:

- VFU på skola
- VFU-seminarium

- VFU-avstämning via mail
- VFU-besök
- Kursuppgift

I bilaga 1 redovisas hur dessa timmar disponeras. De ska ses som riktmärke då olika förutsättningar råder på skolorna, särskilt nu under Corona. Hur Liu och lärarprogrammen hanterar VFU hittar du på följande länk: <https://liu.se/artikel/coronavirus-och-vfu-pa-lararprogrammen> Det är viktigt att ta del av informationen innan VFU startar.

Genomförande och planering av VFU-kurserna

VFU:n genomförs på heltid under 5 veckor på heltid alternativt 10 veckor på halvtid. Det är viktigt att VFU:n planeras i samråd med handledaren samt utifrån VFU-skolans verksamhet och möjlighet att tillgodose målen för aktuell VFU-kurs. Under VFU:n deltar studenten i en lärares ordinarie verksamhet och i övriga aktiviteter vid skolan.

Börja med att gå igenom **bedömningsformuläret** tillsammans med din handledare och säkerställ att ni har en gemensam tolkning av detta. Håll dokumentet levande under hela VFU-perioden och planerera VFU:n utifrån formuläret som anger kursens mål.

Generellt gäller att:

- Studenten ingår i arbetslaget och är med i det dagliga planerings- och uppföljningsarbetet.
- Handledaren arbetar tillsammans med studenten och tydliggör sina överväganden och strategier, det vill säga delar med sig av sina praktikgrundade kunskaper.
- Handledaren ansvarar för att vägleda studenten i lärararbetet.
- Handledaren följer upp studentens undervisning och övriga arbete i pedagogiska samtal och hjälper studenten att bearbeta och reflektera över sina erfarenheter.

Varje VFU-kurs planeras med hjälp av följande punkter:

- Studenten planerar VFU:n tillsammans med handledaren. Omdömesformuläret, kursplanen, ramarna för VFU:ns genomförande samt, i förekommande fall, den individuella utvecklingsplanen används som grund för planeringen.
- VFU-kursen inleds lämpligen med auskultationer av handledarens undervisning som förberedelse till den egna undervisningen. Auskultationer kan även, efter överenskommelse, genomföras hos andra lärare än handledaren. Det är också intressant och lärorikt att under en dag följa en lärare och under en annan dag följa en klass.
- Ett riktvärde är att efter inledande auskultationer undervisa motsvarande 80% av en lärares heltid under en större del av VFU-perioden. OBS! Detta är dock bara ett riktvärde! Detta kan variera särskilt med tanke på rådande pandemi men också av andra orsaker. Kontakta kursansvarig Camilla Sandström Prytz om du har frågor angående detta.
- En tidsmässig planering görs där följande aktiviteter läggs in: auskultationer, egen

undervisning inklusive planeringstid, konferenser, tid för pedagogiska samtal och utvärdering, information om skolans olika funktioner samt studentens kursuppgifter.

- Det är viktigt att VFU-perioden planeras så att den sker i en följd och inte sprids ut över en längre tid än den aktuella VFU-kurstiden sträcker sig.

Om studenten är sjuk ska hen ta igen förlorade VFU-dagar. Om handledaren är sjuk eller av annat skäl är ledig så behöver studenten ha en tillfällig ”handledare”, eller så måste studenten ta igen tiden. Observera att om studenten vikarierar så räknas det inte som VFU, utan tiden ska tas igen.

VFU avstämning

Senast i mitten av VFU-perioden kommer student och handledare att kontaktas av kursansvarig för en kort avstämning gällande hur VFU:n fungerar. Separata mail kommer att skickas till handledare och student innehållande några korta frågor. Det är således av vikt att ha koll på sin mail.

VFU-besök

Under den avslutande VFU:n kommer en person som representerar Ämneslärarprogrammet vid Linköpings universitet på besök. Det kan vara någon person från något av dina ämnen, någon person från UK-kurserna eller någon annan med erfarenhet av lärarutbildning samt professionen. Det kan också vara kursansvarig eller kursmentor.

Besökaren är med på en lektion och observerar och därefter sker samtal med student och handledare. Syftet med besöket är att uppmärksamma både det som går bra och det som går mindre bra så att studenten kan nå så långt som är möjligt under den avslutande VFU:n och är av formativ karaktär.

Underlag för besöket och samtalet finns i bilaga 3. Det är riktat till den besökande läraren men kan vara bra att känna till.

Vår strävan är att besöket sker någon gång i mitten av din VFU.

Personen som ska besöka dig kommer att ta kontakt med dig via mail. Det är därför viktigt att studenten kontrollerar sin mail regelbundet och att vi har rätt mailadress till studenten.

Det är du som studenten som ansvarar för att arrangera besöket på skolan samt informera din/dina handledare och elever i god tid innan besöket sker. Du ska samråda med din handledare om lämplig tid för besöket.

Rutin för besök:

1. Studenten blir kontaktad av någon som representerar lärarprogrammet, se ovan.
2. Studenten kommer överens med den person som ska besöka samt med sin handledare om en lämplig tid samt arrangerar besöket. Tänk på att det ska finnas tid för samtal innan och/eller efter lektionsbesök om ett sådant är inplanerat. Beräknad tid för samtal ca 1 timme.
3. Studenten informerar personen som ska besöka vart ni ska träffas samt vid vilken tid.

4. Studenten informerar elever om besöket. Om det krävs, informeras också vårdnadshavare.
  5. Studenten mailar sin planering till besökande campusrepresentant **en vecka** innan besöket äger rum. **Både arbetsområdesplanering samt aktuell lektionsplanering ska mailas.**
- I första hand gäller ett fysiskt besök på lektion samt trepartssamtal enligt ovan.
  - I andra hand endast trepartssamtal (om det är svårt att hitta tid för lektionsbesök) fysiskt på plats.
  - I tredje hand samtal via Teams, Zoom eller liknande om fysiskt besök är omöjligt av olika skäl.

Kursuppgift och dess relevans

Förutom att undervisa och delta i handledarens olika aktiviteter ska du också genomföra en kursuppgift där teori och praktik knyts samman för på så vis få en djupare förståelse för din egen praktik och få syn på dig själv och ditt lärande till lärare.

Kursuppgiften går ut på att du ska utvärdera din undervisning genom att observera hur du leder lärande under en lektion. Detta ska du göra genom att spela in en film som du sedan analyserar utifrån ett observationsprotokoll, se arbetsgång och instruktion nedan.

Utvärderingar, såväl interna som externa, samt forskning visar att lärarutbildningen behöver öka inslaget av sådant som är direkt kopplat till läraruppdraget. Det kan vara att hantera utmanande situationer, anpassa undervisning, ha ett högt deltagarformat på lektioner, bedömningsfrågor med mera. Lärarstudenter behöver därför få möjlighet att träna på att leda och undervisa och därmed öva upp sin förmåga att göra medvetna val rörande hur de didaktiskt hanterar dessa frågor i förhållande till undervisning och ämnesinnehåll. Det handlar således om att öva upp förmågan att hantera och bemöta elever i undervisning. Den verksamhetsförlagda utbildningen har en viktig roll, men den räcker inte för att möta de behov som finns. Det gör heller inte den campusförlagda delen av undervisningen. (Utvärdering Ämneslärarprogrammet Linköping, 2021; Schantz Lundgren & Lundgren; Muhrman et.al. (2021). Varje år genomför programledningen på Ämneslärarprogrammet i Linköping en utvärdering med de studenter som går sista året. Den visar att studenterna vill ha mer träning i bland annat ledarskap, att hantera utmanade situationer, bedömning med mera. Utvärderingen visar också att det finns en vilja bland studenterna att kopplingen mellan teori och praktik synliggörs och stärks. Detta är också något som forskning stödjer samt den rapport Muhrman et.al. sammanställt för LiU Skolsamverkans räkning. I rapporten har lärarstudenter intervjuats och gett sin bild av sin utbildning liksom skolledare som uttrycker vilka behov fältet har och vilka förmågor och nyckelkompetenser som utgör en nödvändig grund för studenternas framtida yrkesprofession. Muhrman et.al.; von Schantz Lundgren & Lundgren)

Kursuppgiften är därför ett försök att delvis möta dessa behov och avser att synliggöra ditt ledarskap i klassrummet kopplat till både didaktiska och sociala dimensioner. Förhoppningsvis kan den också vara en ett stöd inför kommande yrkesprofession.

Under din VFU är det viktigt att gå på djupet och utmana ditt sätt att tänka och göra i undervisningen. Genom att analysera och reflektera utvecklar du som lärare självkunskap och erövrar kunskaper om din egen praktik (Lindström & Pennlert, 2019). Teoretiska begrepp ger dig verktyg för att beskriva den praktiska verkligheten, de kan ge kunskap om hur och i vilken riktning du som lärare kan utveckla din praktiska vardagskunskap. (Lindström & Pennlert, 2019). Att sträva efter att ständigt förbättra sin praktik och söka en djupare förståelse är ett tecken på ett skickligt lärarskap. (Leifler, 2021)

Anvisningar och genomförande av kursuppgift

Kursuppgiften utgår från följande mål och innebär således att du ska utvärdera din undervisning genom observation av ditt ledarskap kopplat till din undervisning. Detta gör du genom att spela in dig själv under en lektion när du undervisar.

Kursmål som examineras i kursuppgiften

- använda inslag från teoretiska modeller om lärares ledarskap i undervisningspraktiken
- visa ett utvecklat ledarskap i förhållande till elevers lärande

Arbetsgång

1. Vänta några veckor innan du genomför din kursuppgift, du behöver lära känna din handledare och dina klasser innan du påbörjar genomförandet.
2. Ställ dig frågan vad som är en utmaning i din undervisning. Är det någon särskild del av din undervisning som behöver analyseras? Det kan till exempel vara hur du ger instruktioner, hur övergångar ser ut, hur du fördelar ordet, startar och/eller avslutar en lektion, tempo, tal, medvaro, osv. Diskutera gärna med din handledare.
3. **Före filminspelningen:** Fundera över hur du kan organisera och genomföra en filminspelning av din lektion. Fokus ska riktas mot dig, ditt ledarskap och din undervisning. Överväg inspelningen utifrån forskningsetik och GDPR.
4. **Under filminspelning:** Rikta kameran mot dig själv. Om möjligt se till att eleverna hörs så att du kan analysera kommunikationsmönster.
5. **Efter filminspelning:** Spara din film på ett säkert sätt.
6. **Analysera filmen** med hjälp av det observationsprotokoll som i bilaga 4 i studiehandledningen. Använd kunskaper du förvärvat tidigare i utbildningen om ledarskap till exempel i UK5 för att skapa förståelse för din egen praktik. Det kan också vara andra kunskaper från andra kurser.
7. **Skriv en analys** där du utifrån observationsprotokollet och din film tar upp följande. Det går att skriva ihop punkterna om du anser att de överlappar varandra.
  - A) Inled din analys genom att kort och i allmänna termer beskriva den klass och den skola du är på samt vilket ämne du undervisar i på inspelningen. Ange också program. (Gäller GY). Ange elevernas ålder. Du behöver inte skriva skolans namn.
  - B) Beskriv och analysera dina styrkor samt utmaningar. Motivera genom att ange exempel från det du ser på din film. Var det något som överraskade dig?
  - C) Lyft fram förbättringsområden inklusive det du själv valt att du ska observera.

D) Diskutera och problematisera hur du kan gå vidare för att utveckla och förbättra det du fått syn på. Var ärlig och ha också med något om möjligheter och problem som kan uppstå när man analyserar sin egen undervisning.

E) Skriv en kort avslutning där du reflekterar kring hur du uppfattar att lärarutbildningen givit dig verktyg och strategier i att leda undervisning. Det gäller både den campusförlagda delen samt VFU.

Omfång: Max 2–3 sidor med koppling till tidigare kunskaper och/eller till föreslagen litteratur, se nedan. Använd vedertaget referenssystem, se nedan angående formalia och bedömning.

8. Lämna in analysen på Lisam en dag innan VFU-seminariet. Den är tänkt att utgöra ett samtalsunderlag under VFU-seminariet.

Förslag på litteratur finns nedan. **OBS! Detta är endast förslag och tänkt som en hjälp!**

Förslag på litteratur kursuppgift

Ledarskap

Berg, G., Sundh, F., Wede, C. (Red.) (2012) *Lärare som ledare – i och utanför klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB

Nilsson, J., Karlberg, M. (2020) *Handbok i klassrumsledarskap*. Stockholm: Liber AB

Samuelsson, M. (2017) *Lärandets ordning och reda: ledarskap i klassrummet*. Stockholm: Natur & Kultur (Se också rubriken Litteratur UK5)

Stensmo, C (2008) *Ledarskap i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur AB

Observation

Bjørndal, C. R. P. (2018). *Det värderande ögat*. Stockholm: Liber.

Ehn, B. (1981). *Deltagande observation - metod och livsstil*. I: C. Kugelberg (red.), *Om kvalitativa metoder - forskning som skapande arbete*. (Meddelande M81:6). Gävle: Statens Institut för Byggnadsforskning. (Pdf-fil på Lisam)

Granström, K. (2004). *Om tillförlitlighet i observationer i forskning och psykologisk praktik*. *Nordisk Psykologi*, 56, 289-303. (Pdf-fil på Lisam)

Skolverket: [Ledarskap som främjar studiero - Skolverket](#)

Skolforskningsinstitutet: [Främja studiero i klassrummet – lärares ledarskap | Skolforskningsinstitutet \(skolfi.se\)](#)

Förslag på artiklar (Finns som pdf -filer i kursrummet i Lisam)

Wubbels, T. (2011). An international perspective on classroom management: what should prospective teachers learn? *Teaching Education*, 22(2), 113–131
w.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10476210.2011.567838?journalCode=cted20

Colnerud, G., & Samuelsson, M. (2015). Dilemma eller evidens? Hur tänker lärarstudenter kring klassrumsledarskap? *Venue*, 4(3), 1-8. Tillgänglig via <https://venue.ep.liu.se/index.php/Venue/article/view/1599>

Hamre, B. K., Pianta, R. C., Downer, J. T., DeCoster, J., Mashburn, A. J., Jones, S. M., Brown J. L., Cappella, E., Atkins, M., Rivers, S. E., Brackett, M. A., & Hamagami, A. (2013). Teaching through Interactions: Testing a Developmental Framework of Teacher Effectiveness in over 4,000 Classrooms. *The Elementary School Journal*, 113(4), 461-487 ([Teaching through Interactions: Testing a Developmental Framework of Teacher Effectiveness in over 4,000 Classrooms \(pdx.edu\)](#))

Hatton, S. & Smith, D. (1995). *Reflection in teacher education: towards definition and implementation*. Teaching & Teacher Education, Vol. 11, No. 1, pp.33-49.

Wright, A. [Creating a Positive Classroom Culture: Minute by Minute \(researchgate.net\)](#)
Educational Horizons, April/May 2014, Vol. 92, No. 4 (April/May 2014), pp. 12- 15
Published

Litteratur från Uk5 (Finns som pdf – filer, Lisam)

Aspelin, J (2014). Om relationers betydelse för elevers prestationer. I J. Aspelin, Inga prestationer utan relationer: Studier för pedagogisk socialpsykologi, (s. 23–34). Malmö: Gleerups.

Ogden, T (2003). Principen om lägsta effektiva ingripandenivå. I T. Ogden, Social kompetens och problembeteende i skolan: Kompetensutvecklande och problemlösande arbete, (s. 175–177 + 183–200). Stockholm: Liber.

Samuelsson, M. (2017) *Lärandets ordning och reda: ledarskap i klassrummet*. Stockholm: Natur & Kultur (Utdrag)

Samuelsson, M., Colnerud, G. (2015) *Teachers' Perceptions Regarding the Challenges of Leadership* Linköping University Electronic Press Book Chapter Student

VFU-seminarium

Under VFU-seminariet diskuteras analysen i mindre grupper. Vi lyfter sedan några perspektiv i helgrupp.

Att ta med till VFU – seminariet

Filmanalysen

Att lämna in på Lisam en dag innan seminariet

Filmanalysen

Bedömning, examination och betygsättning

Kursen examineras genom individuell bedömning av:

TDLF Tillämpade didaktiska lärförmågor 4 hp U-G

TSLF Tillämpade sociala lärförmågor 3,5 hp U-G

I dessa provkoder ingår deltagande i VFU-seminarium. Betyg sätts av kursansvarig och examinator utifrån ovanstående provkoder. Det är alltså inte handledaren som sätter betyg.

Vid underkänt betyg på VFU har studenten rätt till ytterligare två provningstillfällen. Hur detta sker samt under vilken tid bestäms i samråd med kursansvarig Camilla Sandström Prytz och VFU-koordinator Madelene Liljegren.

Bedömning av den skriftliga inlämningsuppgiften SRE1, 1hp

Den skriftliga VFU-uppgiften bedöms utifrån följande kriterier:

Bedömning skriftlig inlämningsuppgift, SRE1
Studenten utvärderar sin undervisning med enkla motiveringar genom att använda inslag från teoretiska modeller om lärares ledarskap i undervisningspraktiken
Studenten ger förslag på förbättringsområden av sin undervisningspraktik med enkla motiveringar .
Studenten reflekterar med enkla resonemang kring sig själv som lärare, sitt ledarskap
Studenten visar med enkla resonemang ett utvecklat ledarskap i förhållande till elevers lärande

Krav på språk och formalia i examinationsuppgiften: Språket följer svenska skrivregler. Referenshantering är i huvudsak korrekt enligt ett vedertaget referenssystem (antingen APA, Harvard eller Oxford). Litteraturlistan är i stort sett utan anmärkning.

Seminariet bedöms utifrån omdömet ”deltagit”, vilket förutsätter att den kursuppgift som ska tas med till seminariet tas med samt lämnas in på Lisam en dag innan seminariet. Ett aktivt deltagande på seminariet krävs också. De som ej deltar vid ordinarie tillfälle får delta vid ett extra seminarietillfälle. Kontakta kursansvarig för mer information.

Bedömning av didaktiska och sociala lärarförmågor

Examinationsprocessen börjar med att handledaren och studenten informerar sig om *kursplan, ramar för VFU:ns genomförande, kursuppgift* och *omdömesformulär*. Dessa dokument utgör underlag för ett inledande samtal där handledaren och studenten tillsammans planerar VFU:ns innehåll och upplägg. Vid detta tillfälle konkretiseras och diskuteras också omdömesformuläret och man kommer överens om när och hur *övning* och *provning* av studentens lärarförmågor skall ske. Det är viktigt att det blir god balans mellan övning och provning så att studenten får tillräckligt med utrymme för övning och att handledaren får tillräckligt med utrymme för provning. För att underlätta och förbereda omdömet är det en fördel att genomföra formativa utvärderingar under VFU:n med **omdömesformuläret** som utgångspunkt för diskussionen.

Prövningen förläggs om möjligt till den andra halvan av VFU-perioden och bör vara sig inskränkt till enstaka lektioner eller ske under en oproportionerligt lång period. Avsätts alltför lång tid till provning kan det hindra den studerande att få tillräcklig tid för övning. Prövningsperioden bör vara representativ för studentens övning av lärarförmågor.

När provningen är genomförd fyller handledaren i omdömesformuläret. Handledaren delger studenten sitt omdöme. Omdömesformuläret skrivs under av handledaren och skickas till

kursansvarig och examinator Camilla Sandström Prytz (se adress på omdömesformuläret)
senast en vecka efter avslutad VFU.

Policy rörande fusk och plagiat

På senare år har det inom Lärarprogrammets olika delar lagts ökad vikt vid vetenskapligt skrivande. Uppsats- och rapportskrivande återkommer därför som ett centralt moment i många kurser. Tyvärr har det parallellt med denna utveckling också skett en ökning av antalet fall av uppsatsplagiat, både inom universitetet och i skolan, vilket bland annat kan hänföras till tillgängligheten av olika former av hemsidor och färdiga uppsatser på Internet.

Den definition av fusk och plagiat som Linköpings universitets disciplinnämnd utgår ifrån finns i Högskoleförordningen (10 kap. 1 §): Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när studieprestation annars skall bedömas...¹

Enligt Hult och Hult är alltså fusk och plagiat en medveten handling, men det finns däremot inga objektiva kriterier för vad som räknas som sådant. Det beror helt enkelt på i vilket sammanhang denna handling företagits, och vilka instruktioner läraren gett.²

När vi på lärarutbildningen ska bedöma vad som är plagiat utgår vi från vad universitetets disciplinnämnd bedömt vara plagiat i några tidigare fall, och det visar sig att detta stämmer väl överens med vad lärare och studenter vid universitetet anser vara plagiat/fusk.³ Givet ovanstående definition av fusk och plagiat kan säkert många ”snedsteg” vara gränsfall, men i följande stycke räknar vi upp de handlingar som vi anser bryter mot vetenskaplig kod såväl som universitetets regelverk.

Ett plagiat är något som studenten 1) *inte har skrivit själv*, utan som har tagits från någon annan författare – antingen genom att skriva av eller att kopiera från en källa, till exempel en bok, artikel eller hemsida – och som 2) *saknar en ordentlig källhänvisning* som visar var det avskrivna/kopierade har sitt ursprung. Det står naturligtvis studenten fritt att referera och citera källor – det ska man göra i en vetenskaplig uppsats – men det måste klart framgå vilka dessa källor är. Studenten måste ge originalkällorna erkännande för den information som de står för. Nu ska detta inte överdrivas genom att ha en not eller parentes efter varje ord eller mening, utan man kan samla ihop flera källhänvisningar i samma not/parentes efter ett kortare avsnitt. Dock ska man alltid ha en källhänvisning med sidor direkt efter ett citat.

Långa stycken av en *hemtentamen/upsats* utan källhänvisningar leder till misstanke om plagiat, till exempel att uppsatsen skulle vara tagen från någon databas på Internet. Bland de uppsatser som blivit fällda för plagiat i disciplinnämnden kan man notera att där nästan helt saknas källhänvisningar, och de få som finns är ofta vilseledande, d.v.s. de leder till fel källor. Som verktyg för att komma tillrätta med plagiat använder vi oss av databasen URKUND, till

---

¹ Citerat i Hult, Åsa och Håkan Hult. 2003. *Att fuska och plagiera – ett sätt att leva eller ett sätt att överleva?* CUL-rapporter nr. 6. Linköping: Linköpings universitet, s. 11.

² Hult och Hult 2003 s. 11.

³ Se Hult och Hult 2003 s. 29, 33.

vilken studentens uppgifter skickas.⁴ Denna nättjänst kan dock inte svara på om en text är plagierad eller ej, men visar på delar av texten som bör kontrolleras för att kunna avgöra om det rör sig om plagiat.

Kunskapssyn, lärande och didaktik

Till sist kan det vara på sin plats att koppla frågan om fusk och plagiat till kunskapssyn och lärande. Plagiat är ett uttryck för att studenten fokuserar på att klara kurser och få betyg på ett felaktigt sätt. För den student som i första hand vill *lära sig* blir examinationstillfället ett lärtillfälle.⁵ För alla studenter – och kanske speciellt blivande lärare – bör bildning gå före utbildning, och sett från den synvinkeln är själva *skrivprocessen* något av det mest lärorika man kan ägna sig åt.

Ökningen av uppsatsplagiat i skolan ställer också nya krav på dem som läser på Lärarprogrammet. Mycket talar för att dagens och framtidens lärare behöver vara kompetenta användare av informations och kommunikationsteknik och dessutom goda vetenskapliga skribenter och stilister, bland annat för att kunna känna igen och stävja olika former av plagiat. Men lärare behöver även omfatta och förmedla en kunskapssyn där skrivande som process och lärtillfälle betonas.

Vad händer vid fusk?

Misstanke om fuskförsök anmäls till universitetets rektor och ärendet behandlas i universitetets disciplinnämnd. Nämnden består av universitetets rektor, en lagfaren ledamot, en lärarrepresentant och två studeranderepresentanter.

En varning eller avstängning från undervisning och examination i upp till sex månader kan bli följderna av fuskförsök. Den vanligast utdömda påföljden är två månaders avstängning. Vid beslut om avstängning meddelas berörda institutioner inom Linköpings Universitet och CSN. Avstängning gäller från och med den dag då beslutet tas. Universitetet ser lika allvarligt på fusk vid laboration, hemtentamen, uppsatsskrivning etcetera, som på fusk vid skriftlig tentamen.

Utvärdering

Kursen utvärderas i Evaluate. Ändringar som genomförts utifrån tidigare kursvärderingar redovisas på kursintroduktionen. För att ta del av tidigare kursvärderingar, gå till följande länk <https://admin.evaluate.liu.se/search?lang=sv>

Om problem uppstår

I första hand tas problemet upp med handledaren. Om behov föreligger kontaktas antingen VFU-koordinator Madelene Liljegren eller kursansvarig och examinator Camilla Sandström Prytz via mail, camilla.prytz@liu.se (enklast), eller 013-28 20 91 eller Madelene Liljegren, madelene.liljegren@liu.se.

---

⁴ URKUND är en skandinavisk databas och nättjänst för att motverka plagiat som har utvecklats i samarbete med pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet. För mer information, se www.orkund.se.

⁵ Hult och Hult 2003 s. 17.

Länkar gällande VFU

VFU-information: All information om VFU finns samlad i olika VFU-guider på **VFU-hemsidan** (nedladdningsbara finns under ”dokument för kursansvariga”):

<https://liu.se/artikel/verksamhetsforlagd-utbildning-vid-lararutbildningen>

Covid 19 och VFU: På VFU-hemsidan, se ovan, finns senaste uppdaterade informationen till studenter och handledare. Hänvisa alltid till denna om du får frågor,

LiU följer de riktlinjer som Folkhälsomyndigheten ger och vi anpassar VFU:n därefter. Grundregeln är: LiU kämpar för att erbjuda VFU till alla studenter, men det är studenten som avgör om hen vill genomföra den. VFU som inte genomförs innebär att studenten måste ta studieuppehåll och räkna med förlängd utbildningstid.

Referenslitteratur (Allmändidaktisk)

Se också föreslagen litteratur under rubriken *Förslag på litteratur kursuppgift* på sidan 8.

Aktuella styrdokument och läromedel

Lärares yrkesetiska principer

Kurslitteratur och ämnesdidaktisk litteratur från tidigare teorikurser

Långström, Sture, Viklund Ulf (2006) *Praktisk lärarkunskap*. Lund: Studentlitteratur.

Långström, Sture, Viklund Ulf (2010) *Metoder: undervisning och framträdande*. Lund: Studentlitteratur.

Referenser

Hult, Åsa och Håkan Hult. (2003). *Att fuska och plagiera – ett sätt att leva eller ett sätt att överleva?* CUL-rapporter nr. 6. Linköping: Linköpings universitet

Leifler, E. (2021) *Lärarprofession – från VFU till eget klassrum*. Stockholm: Liber

Lindström, Gunnar & Pennlert, Lars Åke (2019). *Undervisning i teori och praktik: En introduktion i didaktik*. Umeå: Fundo Förlag.

Jahic Petterson, A., Muhrman, K., Örtengren, U. (2021) *Lärostudenters övergång från Läroutbildning till arbete som lärare i skolan*. Rapport LiU Skolsamverkan

von Schantz Lundgren; I. & Lundgren, M (2012) *Verksamhetsförlagd utbildning - en arena för lärostudenter att utveckla sin ledarskapsförmåga?* Utbildning och lärande VOL 6, nr1 p. p 50 – 66

Utvärdering av Ämnesläroprogrammet vid Linköpings universitet (2021) Programledningen Ämnesläroprogrammet, KFU

Bilaga 1 – Disposition av tid

Antal timmar: 200
<p>Egen undervisning och planering Ett riktmärke är 80% av din handledares undervisning men det kan komma att variera beroende på förutsättningarna på din VFU-placering.</p> <p>ca 45 timmar undervisning ca 68 timmar planering</p> <p>OBS Pga. av Corona kan det förekomma avvikelser gällande undervisningstid. Hör av dig om du har frågor kring detta!</p>
<p>Auskultationer Ca 5 timmar</p>
<p>Pedagogiska samtal med handledare Ca 4 timmar</p>
<p>VFU -uppgift Ca 30 timmar</p>
<p>VFU - besök inkl. förberedelse 4 timmar (Besöket beräknas ta ca 2h inklusive lektionsbesök)</p>
<p>Kontakt med kursansvarig och kursmentor 1 timme</p>
<p>Kursintroduktion och VFU- seminarium 4 timmar</p>
<p>Resterande 39 timmar används till konferenser, extra auskultationer, extra undervisning, extra planeringstid, bedömning av elevernas kunskaper, extra tid för kursuppgift, litteraturstudier, ”mingel” med eleverna, information om skolans funktioner utöver undervisning enl. nedanstående lista.</p> <ul style="list-style-type: none">
• Lärarlagsarbete, klassföreståndarskap, mentorskap
• Skolans regelsystem, författningar som styr verksamheten
• Skolans arbete med elevinflytande, jämställdhet, integration
• Schemaläggning
• Skolans ekonomi: anslag, budget, resursfördelning
• Lärplattformar och IT-användning
• Skolans ledning, organisation, skolkultur, elevrådsarbete, policy
• Skolans beslutsstruktur och konferenssystem
• Elevorganisationer och elevföreningar
• Personalens anställningsförhållanden och personalpolitik
• Arbetsmiljö för lärare och elever
• Rutiner vid antagning av elever, studieavbrott och avskiljning av elever
• Föräldrasamverkan och samverkan med omgivande samhälle
• Utvecklings- och förändringsarbete vid skolan, forskning och forskningsanknytning
• Skolans servicefunktioner

• Skolans internationaliseringsarbete   • Delta i utvecklingssamtal

Bilaga 2 – Auskultationer

Om du mer systematiskt vill studera och utvärdera hur din handledare gör, eller andra lärare kan du utgå från följande punkter när du auskulterar. Det behöver inte lämnas in utan är tänkt som stöd.

Observera följande:

Bedömning

- Hur kommunicerar läraren undervisningens mål till eleverna?
- Hur arbetar HL med formativ bedömning?
- Vilka olika bedömningar använder handledaren (både formella och informella)?
- Hur återkopplar HL till eleverna?
- Hur dokumenterar HL elevernas kunskapsutveckling?
- Hur kommunicerar HL elevernas kunskapsutveckling?

Undervisning

- Hur anpassar HL sin undervisning med hänsyn till elevers olika behov?
- Hur hanterar HL eventuella specialpedagogiska behov?
- Hur varierar handledaren sin undervisning?
- Vilka digitala verktyg använder HL?
- Hur agerar HL som ledare i klassrummet? Vilka "ledarstilar" används?

Värdegrund

- Ge exempel hur läraren agerar utifrån skolans värdegrund.
- Ge exempel hur läraren förebygger konflikter/motsättningar/diskriminering/kränkningar.
- Ge exempel hur läraren motverkar konflikter/motsättningar/diskriminering/kränkningar.
- Hur interagerar HL med personer av olika kön? (bemöter, ger utrymme mm)

Bilaga 3 – Underlag vid VFU-besöket

Syftet med besöket är att uppmärksamma både det som går bra och det som går mindre bra så att studenten kan nå så långt som är möjligt under den avslutande VFU:n. Besöket är således formativt.

Upplägg

Den besökande läraren från universitetet pratar först lite med handledaren/handledarna i enrum (5–10 minuter).

Därefter sker ett samtal med student och handledare tillsammans (30–40 minuter).

Sist pratar den besökande läraren med studenten enskilt med studenten (5–10 minuter).

Samtalet inleds med att stämma av vilka kurser studenten undervisar i och vad hen gör. Under den här delen av samtalet pratar man om vad som fungerat bra på VFU:n, därefter vad studenten har att fortfarande arbeta med samt hur hen ska nå dit. Reflektera tillsammans!

För att vi ska få lite mer likvärdighet i besöken har kursansvarig sammanställt några *tänkbara* observations- och diskussionspunkter utifrån bedömningskriterierna.

1. Studentens lektionsplanering/ar

- Koppling till aktuell läroplan, kursplan/ämnesplan och teori
- Innehåll
- Struktur
- Individanpassning
- Variation, inklusive användning av digitala verktyg

2. De didaktiska förmågorna/kursmålen att uppmärksamma och diskutera

- Studentens ämneskunskaper. Behärskar studenten kunskapsinnehållet?
- Hur synliggjordes syftet för eleverna?
- Studentens didaktiska upplägg. Vad gick bra/mindre bra? Varför?
- Varför valdes just det undervisningsmomentet till just de här eleverna?
- Hur skedde anpassning och utmaning för att tillgodose alla elevers behov?
- Hur användes digitala verktyg i undervisningen? Hur fungerade det?
- Gensvaret från eleverna. Förstod alla? Var alla engagerade och delaktiga?
- Elevernas lärande. Lärde de sig det du tänkt? Varför/varför inte? Hur framgår det?
- Hur har bedömningar av elevernas kunskapsutveckling gjorts? Hur kommer bedömningar att göras?

3. De sociala förmågorna/kursmålen att uppmärksamma och diskutera

- Studentens insats som ledare. Vad gick bra/mindre bra? Varför?
- Kroppsspråk (trygghet och tydlighet, placering i rummet...)
- Interaktionen med eleverna (språk, röst och tonläge, typ av frågor: öppna-slutna, tid för eleverna att tänka, lyhördhet för det eleverna kommer med...)
- Elevaktivitet och interaktionen mellan eleverna (fördelning av talutrymmet, elevernas delaktighet, variation i arbetssätt/arbetsform...)

- Värdegrund. hur förebygger studenten konflikter och kränkningar? Hur hanteras opassande beteenden och nedsättande uttryck?
- Samspel med kollegor

Ge också möjlighet att prata om omdömesformuläret – om det finns frågor kring tolkning och ifyllande av det. Ta också upp övriga frågor som handledare eller student har.

Bilaga 4 Observationsprotokoll

Observationspunkter	Anteckningar
Presenteras en tydlig struktur – hur vet eleverna vad som ska hända? (Inledning av lektion)	
Hur blir målen tydliga för eleverna? Vilka tecken finns på att eleverna förstår målen?	
På vilket/vilka sätt ges eleverna möjligheter att tillföra egna åsikter/erfarenheter/frågor? (att ”provtänka” tillsammans)	
Vilka möjligheter finns för eleverna till ”higher thinking”?	
Hur talar läraren till eleverna?	
Hur uppmuntras alla elever att delta aktivt?	
Hur talar läraren med enskilda elever och elever i mindre grupper?	
Hur fördelas talutrymmet? (Lärare – elever, pojkar - flickor)	
Hur är balansen under lektionen mellan lärarstyrd undervisning/arbete i grupp/ enskilt arbete?	
Hur är balansen under lektionen mellan läsa-, tala- och skrivaktiviteter?	
Hur hanteras övergångar mellan olika moment – vet eleverna vad de ska göra? Kommer de i gång snabbt? (Från genomgång till eget arbete till exempel).	
Hur avslutas lektionen?	
Din egen observationspunkt – vad är utmanade för dig i din undervisning?	
Övrigt som du noterar	

(Fritt efter Leifler, 2021; Hamre & Pianta, 2013)